

Briselē, 2026. gada 9. jūnijā
(OR. en)

10269/26
ADD 1

**Starpiestāžu lieta:
2026/0137 (NLE)**

**SOC 375
EMPL 199
ECOFIN 788
EDUC 256**

PAVADVĒSTULE

Sūtītājs: Eiropas Komisijas ģenerālsekretāre, parakstījusi direktore *Martine DEPREZ*

Saņemšanas datums: 2026. gada 3. jūnijs

Saņēmējs: Eiropas Savienības Padomes ģenerālsekretāre *Thérèse BLANCHET*

K-jas dok. Nr.: COM(2026) 510 annex

Temats: PIELIKUMS
dokumentam
Priekšlikums PADOMES LĒMUMAM
par dalībvalstu nodarbinātības politikas pamatnostādņem

Pielikumā ir pievienots dokuments COM(2026) 510 annex.

Pielikumā: COM(2026) 510 annex

Briselē, 3.6.2026.
COM(2026) 510 final

ANNEX

PIELIKUMS

dokumentam

Priekšlikums PADOMES LĒMUMAM

par dalībvalstu nodarbinātības politikas pamatnostādņēm

5. pamatnostādne. Palielināt pieprasījumu pēc darbaspēka.

Dalībvalstīm būtu jāveicina ilgtspējīga sociālā tirgus ekonomika. Tām būtu jāsekmē un jāatbalsta investīcijas un jāveicina inovācijas virzīta izaugsme un ražīguma pieaugums kvalitatīvu darbvietu radīšanai, jo īpaši saistībā ar digitālo, zaļo un demogrāfisko pārkārtošanos, kā arī pieaugošajām drošības un aizsardzības vajadzībām un ņemot vērā Savienības un valstu nodarbinātības pamatmērķrādītājus 2030. gadam. Dalībvalstīm būtu jāsteno integrētas pieejas, kas atspoguļo dažādu reģionu un teritoriju īpašās problēmas un attīstības potenciālu. Šajā nolūkā tām būtu jāsamazina šķēršļi, ar kuriem uzņēmumi saskaras, pieņemot cilvēkus darbā, tostarp jāsamazina administratīvais slogs, un jāizvērs un jāveicina atbildīga uzņēmējdarbība un patiesa pašnodarbinātība. Dalībvalstīm būtu jāveicina sociālās ekonomikas, tostarp sociālo uzņēmumu, attīstība. Tām būtu jāizstrādā un jāsteno saistīti pasākumi un stratēģijas, jāveicina sociālā inovācija un jāatbalsta tādi uzņēmējdarbības modeļi, kas rada kvalitatīvas darba iespējas, jo īpaši cilvēkiem, kuri ir vistālāk no darba tirgus vai ir nepietiekami pārstāvēti.

Lai stiprinātu noturību pret iespējamām satricinājumiem, labi izstrādātas saīsināta darba laika shēmas un līdzīgi pasākumi kopā ar mērķtiecīgu apmācību var palīdzēt darba ņēmējiem palikt nodarbinātiem īslaicīgas lejupslīdes un uzņēmumu pārstrukturēšanas laikā, vienlaikus veicinot darbaspēka dinamisku pārdali ekonomikā. Labi izstrādāti darbā pieņemšanas un pārejas stimuli, kā arī prasmju pilnveides un pārkvalifikācijas pasākumi, kas izstrādāti ciešā sadarbībā ar sociālajiem partneriem, arī var atbalstīt strukturālās pārmaiņas, tādējādi atvieglojot pārstrukturēšanas procesus un darbaspēka pārdali no nozarēm, kurās vērojama lejupslīde, uz jaunām nozarēm. Tādā veidā tie var palīdzēt modernizēt ekonomiku, tostarp attīstot ar to saistītās prasmes.

Nodokļi būtu jāpārorientē no darbaspēka uz citiem avotiem, kuri sniedz lielāku atbalstu izaugsmei, kā arī klimata un vides mērķiem, tai pašā laikā sekmējot sieviešu līdzdalību darba tirgū un aizsargājot ienākumus, kas nodrošinās pienācīgu sociālo aizsardzību un izdevumus izaugsmes veicināšanai. Augsti konkurētspējīga un inovatīva ekonomika, pienācīga izpeļņa un taisnīgs atalgojums, kā arī labi darba apstākļi būtu jāuzskata par galvenajiem elementiem, lai nodrošinātu darbvietu kvalitāti, kas kopā ar prasmju attīstību, karjeras izaugsmi un darbvietu drošību rada pozitīvu personisko iespēju, ražīguma un ekonomikas izaugsmes ciklu. Dalībvalstīm būtu jāveicina koplīguma sarunas par algu noteikšanu. Ievērojot valstu praksi un sociālo partneru autonomiju, dalībvalstīm un sociālajiem partneriem būtu jānodrošina, ka visiem darba ņēmējiem ir adekvātas algas, jo tie gūst labumu no koplīgumiem vai adekvātas ar likumu noteiktas minimālās algas, ņemot vērā atalgojuma ietekmi uz konkurētspēju, kvalitatīvu darbvietu radīšanu, pirktpēju un nodarbinātu personu nabadzību.

6. pamatnostādne. Stiprināt darbaspēka piedāvājumu un uzlabot piekļuvi nodarbinātībai, prasmju un kompetenču apguvei mūža garumā.

Saistībā ar digitālo un zaļo pārkārtošanos, demogrāfiskajām un ģeopolitiskajām pārmaiņām un drošības un aizsardzības pieaugošo nozīmi, kā arī ar to saistīto nepieciešamību pēc lielākas Savienības stratēģiskās autonomijas, tostarp attiecībā uz tehnoloģisko suverenitāti, dalībvalstīm būtu jāveicina konkurētspēja, ražīgums, nodarbināmība un cilvēkkapitāla attīstība. Šajā nolūkā tām būtu jāveicina prasmju un kompetenču apguve atbilstoši darba tirgus vajadzībām, galveno uzmanību pievēršot stratēģiskajām nozarēm un vērtības ķēdēm, kas noteiktas Savienības un valstu rūpniecības politikā. Tām būtu jānovērš prasmju un darbaspēka trūkums, tostarp izmantojot labāku un savlaicīgāku prasmju apzināšanu, arī ņemot vērā

Savienības un valstu prasmju pamatmērķrādītājus 2030. gadam. Dalībvalstīm būtu arī jāmodernizē savas izglītības un apmācības sistēmas, arī lauku un attālos apvidos, un jāiegulda tajās, tostarp saistītajā infrastruktūrā, lai nodrošinātu kvalitatīvu, pieejamu un iekļaujošu izglītību un apmācību un stimulētu prasmju pilnveides un pārkvalifikācijas pieaugumu. Tam būtu arī jānodrošina, ka darbspēkam ir vajadzīgās prasmes, lai izstrādātu un ieviestu risinājumus, ņemot vērā strauji mainīgo dziļo tehnoloģiju attīstību. Dalībvalstīm būtu jāsadarbojas ar sociālajiem partneriem, izglītības un apmācības sniedzējiem, uzņēmumiem un citām ieinteresētajām personām, lai novērstu strukturālās nepilnības to izglītības un apmācības sistēmās.

Īpaša uzmanība būtu jāpievērš tam, lai novērstu jauniešu izglītības rādītāju pasliktināšanos, jo īpaši attiecībā uz pamatprasmēm (rakstpratību, matemātiku, dabaszinātnēm, digitālajām un pilsoniskuma prasmēm), tostarp sniedzot mērķtiecīgu atbalstu nelabvēlīgā situācijā esošām grupām. Ir jārikojas, lai risinātu problēmas saistībā ar skolotāja profesiju, tostarp tās pievilcību un darba nosacījumiem, skolotāju trūkuma novēršanu un jautājuma risināšanu par ieguldījumiem skolotāju un pasniedzēju digitālajās prasmēs un kompetencēs. Lai liktu pamatus pielāgošanās spējai un noturībai visa mūža garumā, izglītības un apmācības sistēmām būtu jānodrošina visiem izglītojamajiem pamatkompetences, piemēram, pamatprasmes un digitālās prasmes, tostarp mākslīgā intelekta (MI) pratība, kā arī transversālās kompetences, uzņēmējdarbības prasmes un kritiskā domāšana, ņemot vērā dezinformācijas draudus.

Lai uzlabotu nodarbināmību un kvalitatīvu darbvietu radīšanu un pāreju no vienas darbavietas uz citu, dalībvalstīm būtu jāatbalsta darbspējas vecuma pieaugušo piekļuve apmācībai un jāpalielina stimuli un motivācija meklēt apmācību, tostarp attiecīgā gadījumā izmantojot individuālus mācību kontus, uzticamus apmācības kvalitātes novērtējumus un mikroapliecinājumus. Tiem būtu jāļauj ikvienam prognozēt darba tirgus vajadzības un labāk pielāgoties tām, jo īpaši, pastāvīgi pilnveidojot prasmes un pārkvalificējoties, kā arī nodrošinot integrētu profesionālo orientāciju un konsultācijas.

Dalībvalstīm būtu jāveicina vienlīdzīgas iespējas visiem, novēršot nevienlīdzību izglītībā un apmācībā, tostarp teritoriālo atšķirību ziņā. Bērniem būtu jānodrošina piekļuve cenas ziņā pieejamai un kvalitatīvai agrīnajai pirmsskolas izglītībai un aprūpei saskaņā ar “Barselonas mērķiem” un Eiropas Garantiju bērniem. Dalībvalstīm būtu jāpaaugstina vispārējais kvalifikācijas līmenis, jāsamazina izglītību un apmācību priekšlaicīgi pametušo skaits, jāatbalsta vienlīdzīga piekļuve izglītībai bērniem no nelabvēlīgā situācijā esošām grupām un attāliem apgabaliem. Tām būtu arī jāpalielina profesionālās izglītības un apmācības (PIA) pievilcība, kvalitāte un atbilstība darba tirgum, jāatbalsta piekļuve augstākajai izglītībai un tās pabeigšana un jāpalielina zinātnes, tehnoloģijas, inženierzinātņu un matemātikas (STEM) absolventu skaits gan PIA, gan terciārajā izglītībā, jo īpaši sieviešu vidū. Ņemot vērā to nozīmi Savienības nākotnes inovācijas potenciāla un konkurētspējs veicināšanā, būtu jāatbalsta arī izglītības augstākais sniegums un izcili rezultāti. Dalībvalstīm būtu jāveicina jauniešu pāreja no izglītības uz nodarbinātību, izmantojot pieejamu kvalitatīvu stažēšanos un mācekļību, kā arī konsultāciju pakalpojumus, jāpalielina pieaugušo līdzdalība izglītībā, jo īpaši to izglītojamo vidū, kas nāk no nelabvēlīgas vides un ir vismazāk kvalificēti. Dalībvalstīm būtu jāuzlabo un jāpalielina elastīgas sākotnējās un tālākās PIA piedāvājums un izmantošana un jāstiprina darba vidē balstītas mācības PIA sistēmās. Turklāt dalībvalstīm būtu jāuzlabo terciārās izglītības un attiecīgā gadījumā pētniecības sasaiste ar darba tirgu, jāuzlabo prasmju apzināšana; jāpadara prasmes un kvalifikācijas, tostarp ārvalstīs iegūtās, redzamākas un salīdzināmākas un jānodrošina konsekventāka ES mēroga klasifikācijas (t. i., ESCO) izmantošana; jāpalielina iespējas validēt un atzīt prasmes un kompetences, kas iegūtas ārpus formālās izglītības un

apmācības, un jāveicina Savienības un trešo valstu valstspiederīgo kvalifikāciju ātrāka atzīšana, vienlaikus saglabājot kvalitātes standartus.

Dalībvalstīm būtu jānodrošina bezdarbniekiem un neaktīviem cilvēkiem reāla, savlaicīga, koordinēta un individuāli pielāgota palīdzība, kuras pamatā ir atbalsts darba meklēšanai, prasmju pilnveide un pārkvalifikācija, un piekļuve citiem atbalsta pakalpojumiem, un īpaša uzmanība būtu jāpievērš neaizsargātām grupām. Lai būtiski samazinātu un novērstu ilgstošu un strukturālu bezdarbu, iespējami drīz – ne vēlāk kā 18 mēnešu laikā pēc bezdarba iestāšanās – būtu jāievieš visaptverošas stratēģijas, kurās ietilpst padziļināts bezdarbnieku individuālais novērtējums un iepriekšējās darba pieredzes validēšana. Būtu jāturpina pievērsties jauniešu bezdarbam un problēmai, kas saistīta ar tiem jauniešiem, kas nemācās, nestrādā un neapgūst arodu. To varētu risināt ar izglītības un apmācības priekšlaicīgas pārtraukšanas novēršanu un uzlabojumiem pārejā no mācībām uz darbu, līdztekus pilnībā īstenojot pastiprinātu Garantiju jauniešiem, proti, sniedzot 15 līdz 29 gadus veciem jauniešiem piedāvājumu 4 mēnešu ietvaros, lai garantētu agrīnu iejaukšanos.

Dalībvalstīm būtu jātiecas novērst šķēršļus un atturošus faktorus un jānodrošina stimuli dalībai darba tirgū, it īpaši tiem sabiedrības locekļiem, kam ir zemi ienākumi, kas ir otri pelnītāji (kas bieži ir sievietes), vecāka gadagājuma cilvēkiem, personām ar invaliditāti un tiem, kas ir visvairāk attālināti no darba tirgus, to vidū cilvēkiem ar migrantu izcelsmi un romiem. Dalībvalstīm būtu jāpalīdz veicināt darbaspēka piedāvājumu un novērst darbaspēka trūkumu, jo īpaši veicinot pienācīgus darba nosacījumus, nodrošinot, ka nodokļu un pabalstu sistēmu izstrāde veicina dalību darba tirgū un ka aktīva darba tirgus politika ir efektīva un pieejama, ievērojot sociālo partneru lomu. Dalībvalstīm būtu arī jāatbalsta darba vide, kas ir pielāgota personām ar invaliditāti, piedāvājot kvalitatīvu nodarbinātību bez segregācijas un nodrošinot karjeras izaugsmi, tostarp, izmantojot mērķtiecīgu finansiālo un tehnisko atbalstu, informāciju, izpratnes veicināšanu un pakalpojumus, kas ļauj minētajām personām piedalīties darba tirgū un sabiedrības dzīvē.

Dalībvalstīm būtu jānodrošina dzimumu līdztiesība un lielāka sieviešu līdzdalība darba tirgū, tostarp saistībā ar karjeras izaugsmi, apkarojot dzimumu stereotipus, likvidējot šķēršļus vadības pieejamībai visos lēmumu pieņemšanas līmeņos un apkarojot vardarbību un uzmākšanos darbavietā. Būtu jānodrošina vienāds atalgojums par vienādu vai līdzvērtīgu darbu un atalgojuma pārredzamība. Būtu jāsekmē līdzsvars starp darbu, ģimenes un privāto dzīvi gan sievietēm, gan vīriešiem, it īpaši, nodrošinot piekļuves cenas ziņā pieņemamai un augsti kvalitatīvai ilgtermiņa aprūpei un pirmsskolas izglītībai un aprūpei. Dalībvalstīm būtu jānodrošina, ka vecākiem un citām personām ar aprūpes pienākumiem ir iespēja izmantot piemērotu atvaļinājumu ģimenes apstākļu dēļ un elastīgu darba režīmu, lai panāktu līdzsvaru starp darbu, ģimenes un privāto dzīvi un sekmētu tādu minēto tiesību izmantošanu, kas būtu līdzsvarota starp vecākiem.

Kā papildu risinājums Savienības iekšzemes darbaspēka potenciāla izmantošanai dalībvalstīm būtu jāpiesaista talanti un prasmes no valstīm ārpus Savienības, izmantojot likumīgas migrācijas ceļus, vienlaikus garantējot taisnīgu pieņemšanu darbā, kā arī darba un sociālās tiesības. Dalībvalstīm būtu jānodrošina, ka procedūras trešo valstu valstspiederīgo kvalifikāciju atzīšanai likumīgas migrācijas procedūru kontekstā ir vienkāršas, efektīvas un atvieglo ātru piekļuves reglamentētām profesijām. Dalībvalstīm būtu jāturpina iesaistīties talantu partnerībās, lai uzlabotu likumīgas migrācijas ceļus, ieviešot jaunas mobilitātes shēmas un nodrošinot darba ņēmējiem un viņu ģimenēm efektīvu integrācijas politiku, aptverot izglītību un apmācību, nodarbinātību, sociālo aizsardzību, veselības aprūpi un mājokli.

7. pamatnostādne. Uzlabot darba tirgu darbību un sociālā dialoga efektivitāti.

Dalībvalstīm būtu jāsadarbojas ar sociālajiem partneriem, lai nodrošinātu taisnīgus, pārredzamus un paredzamus darba nosacījumus. Lai palielinātu darbvietau kvalitātes līmeni, tām būtu jāmazina un jānovērš darba tirgus segmentācija, jācīnās pret nedeklarētu darbu un fiktīvu pašnodarbinātību un jāveicina pāreja uz beztermiņa nodarbinātības formām. Nodarbinātības aizsardzības noteikumiem, darba tiesībām un iestādēm būtu jānodrošina gan piemērota vide pieņemšanai darbā, gan nepieciešamais elastīgums, lai darba devēji varētu ātri pielāgoties izmaiņām ekonomiskajā kontekstā. Vienlaikus tām būtu jāaizsargā darba tiesības un jānodrošina sociālā aizsardzība. Sekmējot elastīgu darba režīmu (piemēram, tāldarba) izmantošanu, var panākt augstāku nodarbinātības līmeni un iekļaujošākus darba tirgus. Kā ieguldījums darbvietau kvalitātes celšanā būtu jānodrošina droša un veselīga darba vide un jāveicina labbūtība darbavietā un darba autonomija.

Dalībvalstīm būtu jāatbalsta darba ņēmēji un darba devēji digitālajā pārveidē, tostarp veicinot tādu MI rīku efektīvu, atbildīgu, iekļaujošu un ētisku izmantošanu, kas palielina ražīgumu un papildina cilvēku darbu. Lai veicinātu uz uzticēšanos balstītu pieeju darbavietas tehnoloģijai un inovācijai, dalībvalstīm būtu arī jāuzrauga ietekme uz darba tirgus darbību, tostarp darbā pieņemšanas praksi, un jāizmanto sociālā dialoga un koplīguma sarunu loma. Būtu jānovērš nestabili darba nosacījumi, tostarp platformu darbā un netipiskos darba līgumus, nodrošinot taisnīgumu, pārredzamību, nediskrimināciju un pārskatatbildību algoritmu izmantošanā un cīnoties pret ļaunprātīgām līgumattiecībām. Nepamatotas atlaišanas gadījumā vajadzētu būt nodrošinātām iespējām izmantot efektīvu un objektīvu strīdu izšķiršanas kārtību un nodrošinātām tiesībām uz tiesisko aizsardzību, kas attiecīgā gadījumā ietver arī adekvātu kompensāciju.

Dalībvalstīm būtu iedarbīgi jāaktivizē tie, kuri var piedalīties darba tirgū, un jāsniedz viņiem šādas iespējas, it īpaši nepietiekami pārstāvētām grupām, piemēram, sievietēm un jauniešiem, kā arī cilvēkiem neaizsargātās situācijās, piemēram, mazkvalificētiem cilvēkiem un ilgtermiņa bezdarbniekiem, personām ar invaliditāti, cilvēkiem ar migrantu izcelsmi, cilvēkiem no romu kopienām un gados vecākiem darba ņēmējiem. Dalībvalstīm būtu jāstiprina aktīvas darba tirgus politikas darbības joma un rezultativitāte, paplašinot tās pieejamību, mērķauditorijas sasniegšanas pasākumus un tvērumu un nodrošinot politikas labāku sasaisti ar sociālajiem pakalpojumiem, apmācību un ienākumu atbalstu bezdarbniekiem. Dalībvalstīm būtu jāuzlabo valsts nodarbinātības dienestu spēja sniegt savlaicīgu un individuāli pielāgotu palīdzību darba meklētājiem, tostarp izmantojot uz sniegumu balstītu pārvaldību un labāku spēju izmantot datus un digitālās tehnoloģijas, kā arī pēc iespējas labāk izmantojot Savienības finansējumu. Šajā ziņā liela nozīme ir arī privātiem nodarbinātības dienestiem.

Dalībvalstīm būtu jānodrošina bezdarbniekiem tiesības uz adekvātiem saprātīga ilguma bezdarbnieka pabalstiem atbilstoši viņu iemaksām un valsts noteikumiem par tiesībām saņemt bezdarbnieka pabalstu. Bezdarbnieka pabalstiem nevajadzētu atņemt motivāciju ātri atgriezties darba tirgū, un tie būtu jāpapildina ar aktīvu darba tirgus politiku.

Būtu jāpalielina un pienācīgi jāatbalsta mācību mobilitāte, jo īpaši PIA jomā, kā arī mācekļiem un izglītojamajiem ar mazāku mobilitātes pieredzi, un darba ņēmēju darbaspēka mobilitāte, lai uzlabotu viņu prasmes un nodarbināmību. Būtu jānovērš šķēršļi darbaspēka mobilitātei Savienības iekšienē, tostarp saistībā ar citu dalībvalstu kvalifikāciju autentiskuma pārbaudi un to satura izpratni, sarežģītām un apgrūtinotām profesionālo kvalifikāciju atzīšanas procedūrām vai grūtībām īstenot sociālā nodrošinājuma tiesības vai piekļūt tām. Efektīvi īstenojot valstu un Savienības tiesību aktus, pastiprinot izpildes centienus un administratīvo sadarbību starp valstu

pārvaldes iestādēm un ar Eiropas Darba iestādes atbalstu uzlabojot informācijas sniegšanu mobilajiem darba ņēmējiem, kā arī uzņēmumiem, būtu jānodrošina taisnīgi darba nosacījumi visiem, kas veic pārrobežu darbību, tostarp trešo valstu valstspiederīgajiem.

Dalībvalstīm būtu arī jācenšas radīt piemērotus nosacījumus jauniem darba organizēšanas veidiem un metodēm, izmantojot savu darbvietu radīšanas potenciālu un vienlaikus nodrošinot to atbilstību esošajām sociālajām un darba tiesībām. Tām būtu jāīsteno piemērojami noteikumi saistībā ar netipiskiem līgumiem un jauniem darba organizēšanas veidiem, piemēram, darbu ar digitālo darba platformu starpniecību. Šajā sakarā būtiska nozīme varētu būt sociālajiem partneriem, tālab dalībvalstīm būtu jāsniedz tiem atbalsts attiecībā uz to cilvēku uzrunāšanu un pārstāvību, kuri strādā nestandarta darbu vai jaunus darba organizēšanas veidus. Dalībvalstīm būtu arī stiprināt atbalsta izpildes panākšanu, piemēram, izmanrojot pienācīgas spējas un mērķorientētu apmācību darba inspekcijām saistībā ar problēmām, kas izriet no tādiem jauniem darba organizēšanas veidiem, tostarp digitālo tehnoloģiju un MI izmantošanas, piemēram algoritmiskā pārvaldība, darba ņēmēju uzraudzība un tāldarbs.

Dalībvalstīm pēc apspriešanās un ciešā sadarbībā ar sociālajiem partneriem būtu jānodrošina labvēlīga vide divpusējam un trīspusējam sociālajam dialogam visos līmeņos, tostarp koplīguma sarunām, publiskajā un privātajā sektorā saskaņā ar valsts tiesību aktiem un/vai praksi, vienlaikus ievērojot to autonomiju. Dalībvalstīm būtu sistemātiski, jēgpilni un savlaicīgi jāiesaista sociālie partneri nodarbinātības, sociālās un attiecīgā gadījumā ekonomikas un citas publiskās politikas izstrādē un īstenošanā, tostarp likumā noteiktās minimālās algas noteikšanā un pārskatīšanā. Dalībvalstīm būtu jāveicina plašāks darba koplīguma sarunu tvērums, tostarp, veicinot sociālo partneru spēju veidošanu un stiprināšanu, jānodrošina efektīvas koplīguma sarunas visos attiecīgajos līmeņos un jāveicina koordinācija starp tiem. Sociālie partneri būtu jāmudina noturēt sarunas par kolektīviem līgumiem un slēgt šādus līgumus viņiem būtiskos jautājumos, pilnībā respektējot viņu autonomiju un tiesības uz kolektīvo rīcību. Vajadzības gadījumā un pamatojoties uz valstīs pastāvošo praksi, dalībvalstīm būtu jāņem vērā attiecīgo pilsoniskās sabiedrības organizāciju pieredze nodarbinātības un sociālajos jautājumos.

8. pamatnostādne. Veicināt vienlīdzīgas iespējas visiem, sekmēt sociālo iekļaušanu, novērst un apkarot nabadzību.

Dalībvalstīm būtu jāmodernizē savas sociālās aizsardzības sistēmas, lai nodrošinātu pienācīgu, efektīvu, lietderīgu un ilgtspējīgu sociālo aizsardzību visiem un visos dzīves posmos, kas atbilstu novecojošas sabiedrības vajadzībām. Tām būtu jāveicina sociālā iekļaušana un augšupēja sociālā mobilitāte, jāatbalsta starppaaudžu taisnīgums un taisnīga atbalsta līdzsvarošana starp vecuma grupām, jāstimulē līdzdalība darba tirgū, jāapkaro nabadzība un sociālā atstumtība un jānovērš nevienlīdzība, tostarp izstrādājot savas nodokļu un pabalstu sistēmas, novērtējot politikas distributīvo ietekmi, vienlaikus novēršot visu veidu diskrimināciju. Vispārīgu pieeju papildināšana ar mērķtiecīgām pieejām var uzlabot sociālās aizsardzības sistēmu efektivitāti. Dalībvalstīm būtu jāuzlabo sociālās aizsardzības pabalstu pārredzamība un izmantošana, tostarp ētiski un droši ieviešot digitālos rīkus un pievēršot pienācīgu uzmanību digitālajai plaisai. Īpaša uzmanība būtu jāpievērš neaizsargātām mājāsaimniecībām, kuras visvairāk skar zaļā un digitālā pārkārtošanās un klimata pārmaiņu un pieaugošās dzīves dārdzības, tostarp mājokļa un enerģijas izmaksu, nevienlīdzīgā ietekme. Dalībvalstīm būtu jāveic pasākumi, lai novērstu nepilnības darba ņēmēju un pašnodarbināto piekļuvē sociālajai aizsardzībai, kas ir darbvietu kvalitātes nodrošināšanas neatņemama sastāvdaļa.

Īpaša uzmanība būtu jāpievērš cīņai pret nabadzību un sociālo atstumtību dzīves cikla perspektīvā no bērnības līdz vecumdienām saskaņā ar Savienības un valstu nabadzības samazināšanas pamatmērķiem 2030. gadam. Dalībvalstis tiek mudinātas nodrošināt nabadzības novēršanas politikas satvarus. Lai vēl vairāk novērstu un risinātu nabadzības, diskriminācijas un stigmatizācijas problēmu, būtu jānovērš grūtības apmierināt pamatvajadzības, piemēram, pēc pārtikas, enerģijas, mājoļa un citāms pamatprecēm, un kvalitatīvu pakalpojumu nepieejamību. Dalībvalstīm būtu jāizstrādā un jāintegrē trīs aktīvas iekļaušanas virzieni: pienācīgs ienākumu atbalsts, iekļaujoši darba tirgi un piekļuve kvalitatīviem atbalsta pakalpojumiem, kuri atbilst individuālām vajadzībām. Sociālās aizsardzības un iekļaušanas sistēmām būtu jānodrošina adekvāti minimālo ienākumu pabalsti ikvienam, kam trūkst pietiekamu līdzekļu, un, rosinot cilvēkus piedalīties darba tirgū un sabiedrības dzīvē un viņus atbalstot, jāveicina sociālā iekļaušana, arī mērķtiecīgi sniedzot sociālos pakalpojumus. Dalībvalstīm būtu jānodrošina, ka ikvienam ir piekļuve kvalitatīviem būtiskajiem pakalpojumiem. Cenu ziņā pieņemamu, piekļūstamu un kvalitatīvu pakalpojumu – piemēram, agrīna pirmsskola izglītība un aprūpe, ārpuskolas aprūpe, izglītība, apmācība, mājokļi, veselības aprūpe un ilgtermiņa aprūpe – pieejamība ir vajadzīgs priekšnosacījums vienlīdzīgu iespēju nodrošināšanai, tostarp pārtikas un materiālās nenodrošinātības remdēšanai. Lai pārrautu nelabvēlīgu apstākļu apburto loku, ar visaptverošiem un integrētiem pasākumiem būtu jāmazina it īpaši bērnu nabadzība un sociālā atstumtība, tostarp, pilnībā ieviešot Eiropas Garantiju bērniem.

Dalībvalstīm būtu arī jānodrošina piekļuve cenas ziņā pieejamiem un ilgtspējīgiem mājokļiem, tostarp sociālajiem mājokļiem. Lai panāktu progresu, izšķiroša nozīme būs privāto un publisko investīciju mobilizēšanai cenas ziņā pieejamiem un sociālajiem mājokļiem apstākļos, kad tiek novērsti arī citi piedāvājuma trūkumi. Turklāt dalībvalstīm būtu jānodrošina mērķtiecīga palīdzība mājokļu jomā un citi atbalsta pasākumi cilvēkiem, kuriem vajadzīga palīdzība vai kuri ir neaizsargātā situācijā. Sociālās ekonomikas mājokļu nodrošinātāji, inovatīvi finansēšanas modeļi un mērķtiecīgi pasākumi brīvo mājokļu mobilizēšanai var būt pamatelementi virzībā uz ilgtspējīgiem un iekļaujošiem mājokļu risinājumiem. Enerģētiskā un transporta nabadzība, kā arī noturība pret veselības riskiem un katastrofām, tostarp tām, ko izraisa klimata pārmaiņas un vides degradācija, būtu jārisina ar mērķtiecīgiem atbalsta pasākumiem, kas paredzēti mājsaimniecībām ar zemiem ienākumiem un nelabvēlīgā situācijā esošām grupām. Dalībvalstīm pēc vajadzības būtu efektīvi jāizmanto Savienības finansējums, lai investētu cenas ziņā pieejamos un sociālajos mājokļos, studentu kopmītnēs, mājokļu renovācijā un papildu pakalpojumos. Būtu jāņem vērā personu ar invaliditāti īpašās vajadzības, tai skaitā piekļūstamība. Bezpajumtniecība un atstumtība mājokļa jomā būtu īpaši jārisina, palielinot cenas ziņā pieejamu un sociālo mājokļu piedāvājumu, veicot preventīvus pasākumus un veicinot iekļaujošu, uz cilvēkiem vērstu un uz mājokli orientētu integrētu pieeju, nodrošinot, ka atbalsts atbilst reālajām vajadzībām.

Ņemot vērā dzīves ilguma palielināšanos un citas demogrāfiskās pārmaiņas, dalībvalstīm būtu jānodrošina darba ņēmējiem un pašnodarbinātajiem pensiju sistēmu adekvātums un ilgtspēja. Pensiju sistēmām būtu jānodrošina sievietēm un vīriešiem vienlīdzīgas iespējas saņemt pensijas tiesības, tostarp nodrošinot pensiju kredītus par aprūpes pārtraukumiem un uzlabojot uzkrājumus plašās un iekļaujošās papildshēmās. Pensiju reformas būtu jāatbalsta ar politiku, kuras mērķis ir mazināt sieviešu un vīriešu pensiju atšķirību, un ar pasākumiem, kas pagarina darba mūža ilgumu, piemēram, sekmējot aktīvas vecumdienas un vecāku cilvēku līdzdalību darba tirgū, lai paaugstinātu faktisko pensionēšanās vecumu. Dalībvalstīm būtu jāveicina pensiju tiesību pārrēķināšana, tostarp izmantojot pensiju tiesību izsekojamības dienestus.

Dalībvalstīm būtu jānodrošina savlaicīga piekļuve cenas ziņā pieejamai, profilaktiskai un ārstnieciskai veselības aprūpei, vienlaikus ilgtermiņā nodrošinot to ilgtspēju. Ņemot vērā pieaugošo pieprasījumu pēc ilgtermiņa aprūpes, kas saistīta arī ar demogrāfiskajām pārmaiņām, būtu jānovērš plaisas pakalpojumu pietiekamībā un pieejamībā, kā arī darbaspēka trūkums un slikti darba nosacījumi, piemērojot visaptverošu un integrētus pasākumus. Turklāt dalībvalstīm būtu jāpieliek pūles, lai izstrādātu aprūpes modeļus, kas ir vērsti uz cilvēku, nodrošinātu vienmērīgu pāreju starp dažādiem aprūpes veidiem (piemēram, no slimnīcas uz mājas un/vai aprūpi aprūpes iestādē) un integrēti jārisina veselības un ilgtermiņa aprūpes vajadzības.